

Memre o krstu našega Odrešenika v Jordanu

Če Efremski nosi naziv »harfa Duha«, je tradicija verjetno drugemu največjemu pesniku sirske tradicije, Jakobu iz Seruga († 521), nadela epitet »flavta Duha«. Ta teolog, himnograf, ekseget sirskega rodu, ki je pred koncem življenja postal škof, je poleg nekaj pomembnih pisem avtor skoraj osemsto dvanajstzložnih metričnih homilij, t. i. *mimre*, izmed katerih se jih je ohranila polovica. Jakob iz Seruga se je v skladu s svojo *Vita I* rodil v letu, ko je zasedal kalcedonski koncil (451), ter je tako živel in deloval v burnem obdobju, ki se je za večino sirskega kristjanstva končalo z ločitvijo od pravoslavne bizantinske cerkve. Čeprav je to privedlo do hudega uradnega preganjanja nekalcedonskih krščanskih skupnosti, Jakob v svojih delih teh teoloških in političnih vprašanj skoraj ne omenja. Nasploh je analiza njegove kristologije ena največjih kontroverz v proučevanju sirske teologije, saj glede njegove »pravovernosti« ni mogoče podati jasnega odgovora. Jakobova misel se namreč navezuje na dva svetova; Efremovega sirskega načina razmišljanja sledi njegova *docta ignorantia*, ki z nostalgijo gleda na čase pred Nestorijem, prek Cirilove aleksandrijske kristologije pa se približuje mifologizizmu.

Za sirske teološke tradicije je značilno simbolično (celo mitično) mišljenje, ki ni vedno logično in natančno, kakor velja za grško. To se lepo pokaže tudi v refleksiji o krstu, ko so tri etape učlovečenja predstavljene s simbolom treh maternic: Marijina maternica, maternica Jordana in maternica šeola. Jakobovo razumevanje krščanskega krsta se napaja pri dveh virih: Kristusovem krstu v Jordanu in prebodehi strani na križu (Jn 19,34); oba dogodka se v odrešenjskem času prekrivata. Jasno je razvidna tudi misel, da krst v Jordanu posveti vse vode sveta. Kristusov krst v Jordanu je predstavljen kot zaroka med Kristusom in Cerkvijo, nevesto Luči, pri čemer Janez Krstnik nastopa kot poročna priča (prim. Rahela in Jakob ob studentu, 1 Mz 29). Sirska teološka misel krstno vodo razumeva tudi s pomočjo različnih metafor: deviška mati, maternica (*'ubba*, *karsa*, *marb'a*), peč in grob, krst kot čoln (nasprotno kot Haron, ki v grški mitologiji vodi v smrt), most, lestev, vrata. Sirski avtorji govorijo predvsem o dveh učinkih krsta za kristjane: prejem Svetega Duha in Božjega sinovstva. Šele v Duhu lahko kličemo Očeta kot »Oče naš«, zato je šele od krsta naprej mogoča molitev očenaša, saj krščeni postanejo Kristusovi bratje. Ali kot zapiše neki sirski avtor: pred (Jezusovim) krstom so ljudje z »oče naš« lahko klicali le Adama v šeolu. S krstom je povezana še ena tematika, ki je zelo prisotna v sirski misli, in sicer simbolika oblačila. Krst podeli obleko slave (oz. obleko luči, prim. Ps 51,7), ki sta jo Adam in Eva izgubila oz. jima jo je ukradla kača. Sirski izraz za krst, *ma'mūdītā* (ܡܘܕܝܬܐ), izhaja iz glagola *mamed* (ܡܡܝܕ), ki podobno kot v grščini dobesedno pomeni »potopiti, umiti«. V sirski liturgični tradiciji se je od prvih stoletij naprej praznoval predvsem praznik teofanije, Božjega razglašenja, imenoval *denhā*, kar dobesedno pomeni »sončni vzhod, zora«.

Prevod je narejen po sirskega izvirniku: Bedjan, P., ur. 1905. *Homiliae selectae Mar-Jacobi Sarugensis*, 1. zvezek (*Hom.* 8, str. 167–193). Pariz; Leipzig: Harrassowitz.

Kristus, Ženin, je pripravil poročno slavje¹ za Cerkev narodov in svet se je zavedel svatbe, ki jo je pripravil zanjo.

Kraljevi Sin se je želel zaročiti z ranjeno

in poslal jo je k studencu, da bi spral njen prah.²

Videl je, da je preganjana, šibka, posušena in izmučena,

nakar je zmešal vode, in preden se je zaročil z njo, jo je poslal, da se umije.

Poskrbel je za njeno lepoto, ki jo je spremenilo malikom darovano kadilo, na njen obraz je izlil deroče tokove reke, da bi postala svetla.

Ko se je zaročil z njo, jo je najprej poslal k vodam preizkušnje,³

da bi jo po posvečenju očistil vsega nečistovanja.

Smrad žgalnih daritev je bil na njej,

vendar je nanjo speljal širjavo voda, da bi njeno telo napravil dišeče.

Zaradi daritev se je pokvarila,

on pa jo je poškopril s svetostjo, da bi bila očiščena omadeževanosti.

V maternico krsta je postavil obleko slave

in nevesto poslal dol, da si jo nadene v vodi. (vv. 1–16)

Nevesta Luči je prišla naprej in stala Janezu ob strani,

da bi, ko ji bo pokazal Ženina, lahko padla predenj.

Nevestine oči so bile pozorne na vse, ki so prihajali,

da bi bili krščeni, dokler On ni prišel (iz vode).

Tisoči so bili krščeni, a Duh se ni spustil nanje.

Desettisoči so bili okopani, a je reka ostala hladna, ni se spustila nanje.

Množice so se spustile, a vode so ostale mirne, kot so bile,

veliko jih je prišlo ven, a Očetov glas je bil zakrit kot On.

Ko pa se je nevesta ozaljšala z nakitom pokore

in je bila očiščena ter je prišla iz krstnih voda,

ko je bila svatba do potankosti pripravljena,

je manjkal le še Ženin, da bi jo obiskal.

Med očiščevanjem so svatje postali čisti,

a še niso bili oblečeni v obleko Duha iz vode.

Ko so vsa ljudstva stala slečena,

čakajoč na Ženina, da bi prišel in jih oblekel,

ko je bila nevestina nečistost umita v vodi in se je ona približala,

ko so vsi pričakovali bela oblačila, ki jih bo prinesel Ženin,

– ker je krstu manjkalo še odpuščanje

in nihče še ni prejel Duha svetosti iz voda –,

ko je celotno poročno slavje iskalo Ženina, kje bi lahko bil,

je k vodi med množico prišel Kraljevi Sin. (...)

Ob njegovem prihodu se (voda) ni segrela, kakor da bi On, ki je že svet, moral šele postati svet.

Sprejela ga je, da bi bila njena maternica po Njem posvečena.

(vv. 115–136; 145–146)

»Kaj je v krstu, kar ni tvojega?
In kaj ti manjka, da se moraš skloniti in iskati v vodi?
Če je pomilostitev, le-ta za vse človeštvo prihaja od tebe;
če je odpuščanje, je odpuščanje greha prav tako tvoje.
Če je duhovništvo, je njegova polnost v tebi, saj si veliki duhovnik;
če je kraljestvo, si ti edini, ki kraljem nadeva krone.
Svetost izhaja iz tebe za človeštvo:
če je duhovništvo, saj vendar svet obstaja po tvoji desnici.
Očitno je, da je polnost božanstva v tebi,
kaj ti lahko doda ta majhna reka?«
Naš Gospod pravi: »Nič mi ne manjka, razen enega:
povrnitev Adama, ki se je od mene izgubil in ga iščem.
Dovoli mi, da se spustim in poiščem Adama, pravo podobo,⁴
in ko ga najdem, bodo vse moje želje izpolnjene. (...)
V tej obnovitvi bo moje hrepenenje dopolnjeno,
ker potrebujem Adama, da vstopi v svojo dediščino. (...)
Dovoli mi torej, da se spustim in očistim zamegljeno podobo.
Po velikem usmiljenju sem se spustil in postal novorojenec,
po njem sem se spustil, da bi postal krščen.
Maternica krsta ni ožja od trebuha
in voda reke ni temnejša od maternice.«
(vv. 191–204; 209–210; 215–219)

»Čeprav sam ne potrebujem peči vodà [*kūrā d-mayyā*], glej, vstopam,
da bi bil človek, ki je izrabljen, prenovljen z mojim pečatom.
Spodbujam jih, da bi prišli k studencu, kot sem jaz,
in bi bili z mojim kovancem duhovno zaznamovani.
Človeštvo prinašam v grob vode [*qabrā d-mayyā*],
da bi jih v vstajenju napravil nesmrtni.
Pošiljam jih v mokro maternico [*karsā rgitā*], da bi jih spočela
in jih ponovno rodila brez porodnih bolečin.
Ponovno: spodobi se, da me krstiš, ne obotavljaj se,
pridi, odpri pot, ker svet čaka, da bo po meni prenovljen.« (vv. 281–290)

Prevedel: Jan Dominik Bogataj OFM

---

¹ Mt 22,2-14; Lk 14,16-24.

² Zah 13,1.

³ Sod 7,1-4.

⁴ 1 Mz 1,26.